

Informacija o primjeni Odluke o privremenim mjerama za ograničavanje cijena proizvoda od posebnog značaja za život i zdravlje ljudi i listi proizvoda („Sl. list CG“, broj 68/22 i 69/22)

Vlada Crne Gore je 23. juna 2022. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za ograničavanje cijena proizvoda od posebnog značaja za život i zdravlje ljudi i listi proizvoda („Sl. list CG“, broj 68/22), kojom su privremeno regulisane maksimalne visine marži u trgovini na veliko u iznosu od 5%, a u trgovini na malo u iznosu od 7%, i to za sljedeće proizvode: pšenično bračno (tip 400 i 500), šećer kristal, jestivo suncokretovo ulje i kuhinjsku so. Odluka je stupila na snagu 01.07.2022. godine.

Predlagač mjera bilo je Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma u skladu sa odredbama Zakona o privremenim mjerama za ograničavanje cijena proizvoda od posebnog značaja za život i zdravlje ljudi („Sl. list CG“, br. 52/22). Donošenje ove odluke je imalo za cilj da doprinese otklanjanju štetnih posljedica rasta cijena osnovnih životnih namirnica, koji direktno utiče na životni standard građana, a čiji rast je u određenoj mjeri bio uzrokovan i visokim trgovačkim maržama.

Na osnovu podataka koji su predstavljeni u Tabeli 1 evidentno je da i dalje postoji visoka stopa inflacije na godišnjem nivou mjerena promjenom Indeksa potrošačkih cijena (engl. Consumer Price Index - CPI), pa je tako inflacija u junu iznosila 13,5%, u julu 14,9%, a u avgustu 2022. godine 15%. Jasno je da je inflacija ključno uzrokovana eksternim šokovima, i to prvenstveno na strani ponude, pa je mala i otvorena crnogorska ekonomija posebno izložena ovim promjenama. Opšti porast cijena koji je evidentan u čitavom svijetu, a uzrokovan je ratom u Ukrajini, prekidom lanaca snabdijevanja, posljedicama COVID-19 pandemije i brojnim drugim faktorima značajno negativno utiče i na životni standard građana Crne Gore. Kada se analizira stopa rasta cijena kategorije „Hrana i bezalkoholna pića“ uočava se veća inflacija u odnosu na prosječnu stopu, što upućuje da cijene proizvoda iz ove kategorije rastu brže od opšteg nivoa cijena. Dodatno, cijene kategorije „Hrana“ u mjesecima: jun, jul i avgust 2022. godine bilježe stope promjene cijena od: 23,1%, 25,4% i 26,2%.

Tabela 1. Godišnja stopa inflacije u Crnoj Gori i njene važne komponente

	Godišnja inflacija (CPI)	Hrana i bezalkoholna pića	Hrana
Jun 2022	13,5%	22,5%	23,1%
Jul 2022	14,9%	24,7%	25,4%
Avgust 2022	15,0%	25,5%	26,2%

Nedvosmisleno se može zaključiti da se Crna Gora i dalje nalazi u zoni visoke inflacije i da je potrebno uložiti posebne napore kako bi se inflacija stavila pod kontrolu i očuvao životni standard građana.

Na osnovu izvještaja Uprave za inspekcijske poslove koje Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma analizira uočeno je da je u prosjeku došlo do rasta cijena najvećeg broja proizvoda, čemu idu u prilog i prethodno navedene stope inflacije. Međutim, jasno se uočava da proizvodi kod kojih su ograničene trgovačke marže nisu u analiziranom periodu poskupili, već su se cijene tih proizvoda u značajnoj mjeri smanjile. Tako je cijena kuhinjske soli po kilogramu smanjena za prosječno 18%, cijena jestivog suncokretovog ulja po litru za prosječno 8,5% i cijena pšeničnog brašna po kilogramu za prosječno 7,3%. Cijena šećera po kilogramu je povećana za 0,9%, ali ovdje se mora uzeti u obzir i povećanje nabavnih cijena koje ključno određuju maloprodajnu cijenu.

Tabela 2. Prosječne cijene važnih prehrambenih proizvoda u periodu od juna do septembra 2022. godine

Kontrolisani proizvod	15. jun	15. jul	15. avg.	15. sept.	Razlika u cijeni sept./jun.
Mlijeko 1 l	1,03	1,11	1,23	1,30	+27,2%
Krompir 1 kg	0,71	0,68	0,89	0,88	+23,2%
Pileće meso-cijelo 1 kg	2,80	2,82	3,01	3,11	+10,9%
Jogurt 1 l	1,20	1,29	1,29	1,31	+8,8%
Domaći sir 1 kg	5,74	5,80	6,03	6,19	+7,8%
Pirinač 1 kg	1,73	1,80	1,82	1,84	+6,4%
Juneće i goveđe meso 1 kg	7,94	8,09	8,15	8,31	+4,7%
Flaširana voda 1,5 l	0,57	0,60	0,59	0,59	+3,8%
Jagnjeće i ovčije meso 1 kg	8,64	8,71	8,67	8,93	+3,4%
Teleće meso 1 kg	10,00	10,15	10,16	10,32	+3,3%
Svinjsko meso 1 kg	4,25	4,16	4,44	4,36	+2,5%
Šećer 1 kg	0,93	0,96	0,95	0,94	+0,9%
Pšenični bijeli hljeb 600g	0,78	0,75	0,75	0,75	-4,4%
Kokošija jaja 10 kom	1,79	1,79	1,68	1,68	-6,5%
Pšenično brašno 1 kg	0,81	0,74	0,76	0,75	-7,3%
Jestivo suncokretovo ulje 1 l	2,48	2,41	2,38	2,27	-8,4%
Kuhinjska so 1 kg	0,50	0,42	0,41	0,41	-18,0%

Na osnovu prethodnih podataka uočava se da je Odluka imala povoljno dejstvo na cijene osnovnih životnih namirnica i da je u značajnoj mjeri zaštitila životni standard građana, a pogotovo onih najugroženijih u čijoj strukturi potrošnje ovi proizvodi zauzimaju najveće učešće.

Izvještaji Uprave za inspekcijske poslove koji su dostupni Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma pokazuju da se odluke u najvećem broju slučajeva poštuju. Prosječne maloprodajne cijene i prosječne marže na osnovne životne proizvode po regionima su prikazane u tabeli 3. Prosječne marže su skoro u svim slučajevima u okviru definisanog

raspona, sa izuzetkom proizvoda kuhinjska so 1 kg, i to u centralnom i južnom regionu. Međutim, ovdje treba imati u vidu da je cijena kuhinjske soli u apsolutnom iznosu niža u odnosu na druge proizvode, pa usled zaokruživanja cijene može doći do određene nepreciznosti. Prosječna marža na pšenično brašno 1kg u centralnom regionu je nešto veća od 7%, gdje takođe može imati uticaja greška prilikom zaokruživanja i/ili visoka tražnja za proizvodom koji marže drži na maksimalnoj granici. Očekivano, maloprodajne marže su najniže u sjevernom regionu, gdje je najniža i kupovna moć stanovništva, dok su marže i kupovna moć stanovništva značajno veće u druga dva regiona za sve proizvode.

Tabela 3. Prosječne maloprodajne cijene i marže na osnovne životne proizvode

Kontrolisani proizvod	Prosječna mal. cijena 15. 08.	Prosječna marža 15. 08.	Prosječna mal. cijena 15. 09.	Prosječna marža 15. 09.
Centralni region				
Jestivo suncokretovo ulje 1l	2,40	7,07%	2,30	5,82%
Kuhinjska so 1kg	0,39	8,78%	0,38	8%
Šećer 1kg	0,95	6,42%	0,94	6,05%
Pšenično brašno 1kg	0,76	7,44%	0,75	7,14%
Sjeverni region				
Jestivo suncokretovo ulje 1l	2,36	4,57%	2,20	3,44%
Kuhinjska so 1kg	0,43	3,94%	0,44	4,56%
Šećer 1kg	0,95	5,18%	0,94	5,48%
Pšenično brašno 1kg	0,73	4,98%	0,73	4,96%
Južni region				
Jestivo suncokretovo ulje 1l	2,37	7,09%	2,28	6,07%
Kuhinjska so 1kg	0,43	8,50%	0,45	8,45%
Šećer 1kg	0,95	6,02%	0,94	6,22%
Pšenično brašno 1kg	0,78	6,54%	0,78	5,61%

Imajući u vidu sve prethodno navedeno, a djelujući u cilju očuvanja standarda građana u periodu visoke inflacije i globalne nesigurnosti, preporučuje se Vladi Crne Gore da nastavi sa ograničavanjem maksimalnih marži u trgovini na veliko i trgovini na malo i u narednom periodu. Ove mjere su do sada pokazale svoju efikasnost i pogodnost trenutnoj ekonomskoj situaciji, osigurale su dovoljnost snabdijevanja, dovele do smanjenja krajnjih cijena i na adekvatan način zaštitile standard građana.